

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

Проаналізовано стан дослідження проблеми забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті України. У розвинених країнах академічна доброчесність вважається критично важливою для забезпечення довіри до наукових результатів та до підтвердження освітніх результатів випускників закладів вищої освіти. Саме тому розроблення спільної політики та процедур забезпечення академічної доброчесності на національному та інституційному рівнях є необхідною умовою поглиблення європейської інтеграції, її функціонального розширення в галузі освіти. Метою статті є виявлення позитивних зрушень на шляху до подолання практик академічної недоброчесності. У статті обґрунтовується важливість для формування академічної доброчесності в освітньому середовищі прийняття низки нормативно-правових документів, зокрема Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), Закону України «Про освіту» (2017 р.), Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (2016 р.). Проаналізовано досвід підтримки високих освітніх стандартів на інституційному рівні через розробку, обговорення та упровадження в університетах України низки документів, зокрема «Положення про академічну доброчесність», «Кодексу академічної доброчесності» та «Декларації науково-педагогічних працівників та здобувачів освітніх послуг». Наголошено, що в українській практиці є значний ризик формального й імітаційного запровадження рекомендацій міжнародних організацій з простим переписуванням перекладених процедур та політик без детального обговорення чи навіть ознайомлення всіх учасників академічного процесу з цими документами. Ознакою системного оцінювання прогресу у процесі формування академічної доброчесності є процес подальшого внесення змін до стратегічних документів та нормативно-правових актів, що регламентують дотримання стандартів академічної доброчесності та порядок дій у разі їх порушення.

Ключові слова: вища освіта України, академічна доброчесність, забезпечення академічної доброчесності, прояви академічної доброчесності, плагіат.

Приєднання України до Болонського процесу та входження до Європейського простору вищої освіти зумовлює посилення інституційної спроможності вітчизняних закладів вищої освіти, що передбачає підвищення якості освіти. Це актуалізує зміну парадигми політики забезпечення академічної доброчесності в університетах.

Серед світових та вітчизняних науковців триває дискусія щодо самого поняття академічної доброчесності та політики забезпечення академічної доброчесності. До вітчизняного блоку досліджень належать праці таких науковців: Н. Гапон, М. Гриньової, Д. Загірняка, С. Курбатова, О. Меньшова, Л. Півневої, Л. Рижак, В. Ромакіна, А. Сингаївської, О. Траверсе, О. Цокур, Т. Ярошенко, які в різний час досліджували загальнотеоретичні аспекти формування академічної доброчесності в європейській освіті. Зокрема, проблему формування академічної грамотності та етики студентів висвітлює О. Гужва, формування академічної доброчесності як чинника правового виховання студентської молоді вивчає Ю. Калиновський, проблему формування академічної доброчесності як сталої основи розвитку університету досліджують В. Банись, Т. Добко, В. Турчиновський, Т. Фініков, прояви академічної нечесності, правові аспекти боротьби із плагіатом розглядають А. Артюхов, Б. Буяк, А. Мельниченко, О. Меньшов, кодекс честі як інструмент дотримання академічної доброчесності освітян та науковців вивчають А. Мельниченко, І. Олексів, вплив академічної доброчесності на інституційну практику вищої школи досліджує І. Дегтярьова.

Проблема формування академічної доброчесності опрацьована у зарубіжних психолого-педагогічних працях С. Білле, Ф. Вілан, Е. Гулд, С. Джащик, Р. М. Джонс, Д. Елазар, Д. Кент, Р. Кніпер, Д. Мак-Кейб, Р. Мей-молодшого, П. Оконт, Р. Патер, В. Пуповац, М. Рей, Д. Розеберг, Т. Руссо, Я. Саддак, П. Скотт, Т. Терпстра, Д. Фанеллі, С. Хантингтон, С. Шіверс-Берклі. Особлива увага приділена таким питанням, як боротьба з плагіатом (Д. Белл, В. фон Струнсе), зміни в етиці вищої освіти (Г. Адамс).

Проте дослідження наукового дискурсу щодо забезпечення академічної доброчесності в контексті входження України в єдиний європейський освітній простір проводилися фрагментарно, що обґрунтовує актуальність теми дослідження з урахуванням викликів сучасного суспільства. Декларації державою високих намірів у документах недостатньо для забезпечення імплементації принципів академічної доброчесності в освітній процес.

Мета статті – виявити стан дослідження проблеми забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті України.

Про те, що у процесі модернізації вітчизняної вищої освіти акцентування уваги на необхідності формування політики забезпечення академічної доброчесності в університетському середовищі стало однією з ключових тенденцій, свідчать положення Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), Закону України «Про освіту» (2017 р.), Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (2016 р.), а також документ «Етичний кодекс ученого України» тощо. Розглянемо нормативно-правову базу питання.

У статті 42 Закону України «Про освіту» дано визначення самому поняттю «академічна доброчесність», яке розглянуто як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності

з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. У зазначеній статті Закону також виокремлено умови дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками і здобувачами освіти; види порушень академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво); академічну відповідальність педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти, здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності.

Статтею 32 «Принципи діяльності, основні права та обов'язки закладу вищої освіти» Закону України «Про вищу освіту» передбачено, що заклади вищої освіти зобов'язані вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти й притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Дотримання засад доброчесної конкуренції, повага і дотримання авторських та суміжних прав, а також принципів наукової етики визначаються серед основних принципів та засад діяльності Національного фонду досліджень України (стаття 50 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність»).

Для утвердження в науковому співтоваристві етичних принципів та свідомого їх дотримання науковцями та викладачами у своїй роботі Загальні збори Національної академії наук України прийняли документ «Етичний кодекс ученого України» (2009 р.). Основним завданням зазначеного документа визначено таке: «надання пріоритету моральним вимірам науки та громадській відповідальності співтовариства вчених і кожного вченого зокрема». У документі зазначено: «учений має забезпечувати бездоганну чесність та прозорість на всіх стадіях наукового дослідження і вважати недопустимими прояви шахрайства, зокрема фабрикування та фальшування даних, піратства та плагіату. <...> Учений служить лише об'єктивній істині» (п. 2.3).

Актуалізація питання академічної доброчесності пов'язана з бажанням інтегрувати національну освітню сферу до єдиного європейського простору вищої освіти (як це було здійснено в економічному та фінансовому секторах). Як засвідчує світова практика, питання єдиних освітніх стандартів вже напрацьовані в низці документів (Велика Хартія університетів (1988 р.), Бухарестська Декларація з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні (2004 р.)).

Досліджені документи є основою для розуміння політики забезпечення академічної доброчесності на національному рівні. Переглянемо вітчизняний та світовий досвід імплементації принципів академічної доброчесності на інституційному рівні.

Академічна доброчесність впливає на якість вищої освіти, оскільки вона заснована на фундаментальних цінностях, які зумовлюють стиль поведінки всіх учасників освітнього процесу (L. P. Aultman, M. R. Williams-Johnson, P. A. Schutz) [9, p. 636–646]. В умовах глобалізації тільки висока якість освіти забезпечить інституційну спроможність закладів вищої освіти. С. Калашнікова інституційну спроможність ЗВО кваліфікує як якісну характеристику університету як інституції та його спільноти здійснювати ефективну діяльність і забезпечувати динамічний розвиток відповідно до визначених корпоративних місії, візії та цінностей [4, с. 18]. Аналіз вітчизняних і зарубіжних джерел, присвячених розвитку вищої освіти, виявив багатогранність поглядів науковців і практиків щодо місії самого університету в аспекті встановлення єдиних етичних стандартів для університетської спільноти. Наведемо кілька таких прикладів:

– «<...> нині спостерігається докорінна зміна місця і ролі університету в сучасному суспільстві. Він дрейфує від головного чинника формування національної свідомості, національної культури і національної держави до автономної підприємницької структури, що є активним діячем і творцем сучасних ринкових відносин» [5, с. 14];

– «<...> саме моральний комплекс ідеї університету не дає йому перетворитися на вузько прагматичну інституцію» [3, с. 52].

Ідея про нову роль університету в сучасному суспільстві як соціальної структури, здатної створювати модерні моделі управління та самоорганізації, ще більш актуалізує вагомість морального виміру впливу університетів, а також підтримується серед провідних університетів світу. Наприклад:

– University of California Berkeley (США) спирається у реалізації місії «служіння задля кращого світу» на такі цінності: щирість, чесність, рівність, різномірність, гідність, свободу, досконалість, активність і лідерство [12];

– Stanford University (США) керується у своїй діяльності місією «сприяти добробуту громади шляхом впливу від імені людства та цивілізації» та принципом, який визначено як «подих вітру свободи» [11];

– University of Cambridge (Сполучене Королівство) реалізує місію «розвиток суспільства через освіту, навчання та дослідження, які здійснюються на найвищому міжнародному рівні досконалості» через призму цінності свободи [13].

У місіях університетів на інституційному рівні задекларовані наміри про спільні цілі, способи здійснення та удосконалення якості освітньої діяльності. Місії втілюють системи моральних орієнтирів, настанов і мотивів, які визначають способи узгодження й спрямованість спільних дій щодо сталого інституційного розвитку університетів.

Відповідно до ст. 42 Закону України «Про освіту» для розробки ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в освітній та дослідницькій діяльності ЗВО розпочали розробляти та упрова-

джувати комплекс таких документів: «Положення про академічну доброчесність», «Декларація академічної доброчесності науково-педагогічних працівників», «Декларація академічної доброчесності студентів», «Кодекс академічної доброчесності» (далі – Кодекс).

Кодекс честі основних суб'єктів освітнього процесу в університеті є одним з ефективних засобів запобігання негативним проявам академічних відносин. Дональд Маккейб (Donald McCabe), президент-засновник Центру академічної доброчесності, голова комітету з питань членства, професор з менеджменту та глобального бізнесу в Університеті Ратгерса, ґрунтовно вивчав традиційні та модифіковані кодекси академічної честі університетів/коледжів США. Дональд Маккейб (Donald McCabe) і Лінда Тревіно (Linda Trevino) у статті видання «Change», що має назву «Що ми знаємо про списування в коледжах: Тенденції, досліджені в часі, та нещодавня динаміка» (1996) дійшли такого висновку: «Клімат та культура академічної доброчесності, виявлені в університеті, можуть бути найважливішими детермінантами рівня нечесної поведінки студентів у цьому університеті» [10, р. 28–33]. Автори звертають увагу на типологію кодексів. На їхню думку, вони можуть бути традиційними та модифікованими. Так, традиційні кодекси академічної честі включають такі вимоги: іспити, що проводяться без спеціального нагляду, письмові розписки, які студентів просять підписати на засвідчення того, що їхня робота виконана доброчесно, а також роль студентів у системі вирішення справ, що розглядає звинувачення в академічній нечесності. Модифіковані кодекси честі фіксують значну роль студентів у процесі вирішення справ, але не вимагають проведення іспитів без участі наглядачів або використання письмових розписок, хоча це часто може використовуватися на розсуд викладачів з окремих дисциплін.

Практика впровадження кодексів у ЗВО України є досить новою. У 2009 році за ініціативою Фонду сприяння розвитку демократії Посольства США завдяки об'єднанням громадських організацій було проведено низку просвітницьких заходів, присвячених підтримці та впровадженню Кодексу честі у ЗВО України [7]. У розширеному глосарії термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.), а також у розділі 4 «Етичний кодекс та етична комісія» надається роз'яснення: «Етичний кодекс академічної установи (кодекс академічної етики, кодекс академічної поведінки, кодекс честі, кодекс академічних цінностей університету або наукової установи) визначає загальну філософію функціонування університету або наукового інституту, віддзеркалює та захищає сформовані в ньому позитивні культурні традиції, підтримує цінності доброчесності колективу» [6]. Окремі українські ЗВО та наукові інститути прийняли кодекси честі/етики ще на початку 2010-х років. Станом на березень – квітень 2017 року документи розмістили на власних сайтах 14 із 200 українських ЗВО, які у 2016 році входили до рейтингу «200 найкращих ЗВО України». Нова хвиля уваги до кодексів академічної поведінки була зумовлена появою восени 2017 року в українському законодавстві норм про академічну доброчесність і рекомендацією МОН до ЗВО розробити відповідну внутрішню нормативно-правову базу, зокрема й кодекс. Вже станом на грудень 2017 року 73 з 200 ЗВО (з-поміж охоплених рейтингом) або розмістили регулюючий документ на своїх сайтах, або проінформували про його наявність у закладі без розміщення документа в інтернеті. Аналіз досвіду впровадження кодексів в українських університетах виявляє його суттєву відмінність від практики американських та європейських ЗВО, яка передбачає порядок і формальну процедуру звинувачення студентів у порушенні Кодексу, юридичну систему розгляду справ, пов'язаних із випадками ігнорування академічних норм, а також санкції та апеляції. Проте слід зауважити, що кодекси честі в університетах державних лідерів в освітній сфері є продуктом сформованої академічної культури, тривалих традицій. О. Петутіна справедливо зазначає: «Суб'єктом академічної культури є вільний інтелектуал, який власноруч буде своє майбутнє, а тому з юнацтва вчиться обстоювати свої права, професійно захищати себе. Тому судові процеси, передбачені Кодексом, – важлива практика перед самостійним життям» [2, с. 12]. Система судових санкцій, яка передбачає покарання за порушення Кодексу, є важливою умовою, що забезпечує його дієвість. Спільними для багатьох університетів США є суди, які складаються з викладачів, представників адміністрації та студентів (ще наприкінці 60-х років ХХ століття студенти США одержали право на об'єктивне розслідування). Концепція судочинства в американських університетах/коледжах полягає у дотриманні правил проведення спеціального слухання, оскільки студент як громадянин має право знати причини, через які його викликають до суду, бути вислуханим та дати необхідні пояснення. Судам же забороняється приймати дисциплінарні рішення, що не підтверджені доказами. Отже, методологія Кодексу честі віддзеркалює базові принципи західної культури, серед яких – демократизм, віра в силу закону, довіра до авторитету влади, готовність співпрацювати з нею [2, с. 13].

Прийняття кодексів університетами України продемонструвало щонайменше три проблеми. Перша – чимало українських ЗВО ухвалюють Кодекс етики через вказівку згори, а не на тому етапі розвитку власної академічної культури, коли спільнота університету починає відчувати потребу у формалізації власних етичних та культурних норм і традицій. Друга – навряд прийняті у такий спосіб кодекси віддзеркалюють справжні погляди на академічну культуру більшості студентів та викладачів, адже малоймовірно, що у стислі терміни можна забезпечити повноцінну розробку і належне обговорення такого документа із залученням усієї академічної спільноти. Проте інформування наукової та освітньої громадськості про відповідні ризики містить можливість щодо підвищення мотивації для всіх освітян та науковців брати участь в обговоренні процедур забезпечення дотримання академічних стандартів та оцінювання наукових результатів. Третя – більшість нових кодексів дослівно запозичила норми про зміст академічної доброчесності, види її пору-

шення, санкції із статті 42 Закону «Про освіту». Цей факт варто порівняти із досвідом університетів США та Західної Європи, у яких кодекси етики регламентують приблизно однакове коло питань, але кожен кодекс це робить у власний, унікальний спосіб, тому складно знайти два ідентичних кодекси етики західних університетів. Так, особливістю Кодексу честі університету Бригама Янга (США), який був ухвалений ще у 1940 році, є його відповідність настановам Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів. Цікавим є досвід модифікації Кодексу честі Принстонського університету (вперше прийнятий у 1893 році). У первинному варіанті документ вимагав лише чесної поведінки студента на іспиті. У 1980 році Кодекс було модифіковано шляхом суттєвого розширення зобов'язань студентів. Під час останніх змін (2015 рік) була запроваджена вимога проводити іспити без присутності викладача. За порушення Кодексу честі можуть накладатися дисциплінарні стягнення, призупинятися навчання, відраховуватися студенти [1].

Отже, запровадження і дотримання принципів академічної доброчесності вимагає розроблення ефективної освітньої політики. Відповідно до чинних норм освітнього законодавства закладам вищої освіти надане право самостійно розробляти політику академічної доброчесності та вживати відповідних заходів щодо її запровадження. Реалізація політики академічної доброчесності матиме позитивні наслідки для прозорості, послідовності та забезпечення якості вищої освіти. Серед основних напрямів роботи рекомендовані такі: створення суспільної підтримки академічної доброчесності через залучення студентських та викладацьких груп; обговорення важливості та аналіз наслідків дотримання або нехтування політиками академічної доброчесності на прикладі вітчизняного та міжнародного досвіду; розвиток навичок зі створення університетської бази з академічної доброчесності з застосуванням міжнародних практик, зокрема й через надання знань з академічної доброчесності для студентів, викладачів та адміністрації університету за допомогою спільних заходів та окремих підходів до роботи із представниками кожної освітньої групи [8].

Висновки. Проведене дослідження дає підстави дійти певних висновків. Сьогодні в Україні існує нормативна база, що регулює відносини, пов'язані із забезпеченням принципів академічної доброчесності та відповідальності за їх порушення. Ключовим завданням закладів вищої освіти України є визначення найбільш ефективних ініціатив, які підсилять інструменти контролю за дотриманням академічної доброчесності усіх учасників освітнього процесу. Стратегічні документи та запроваджена політика університетів мають передбачати перехід до відкритих та прозорих процедур забезпечення дотримання стандартів академічної доброчесності, які мають включати моніторинг та дотримання процедур розгляду конкретних порушень без приховування таких порушень, а також покарання практики академічної недоброчесності.

Використана література:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету : монографія / Т. В. Фініков та ін. ; за ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
2. Петуніна О. О. Чи потрібен університету кодекс честі студента? *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»* : збірник наукових праць. Тематичний випуск: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2011. № 30. С. 7–13.
3. Покликання університету : збірник наукових праць / відп. ред. О. Гомілко. Київ : РІА «ЯНКО» ; «ВЕСЕЛКА», 2005. 304 с.
4. Розвиток інституційного потенціалу університетів у контексті глобального лідерства : колективна монографія / Є. Балджи та ін. ; за заг. ред. С. Калашнікової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. 205 с.
5. Розвиток сучасної освіти: освітологічні наголоси. *Наукові праці* / В. Г. Кремень та ін. / за ред. В. Г. Кременя. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. 152 с.
6. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>.
7. Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2009. Вип. 150. С. 57–62.
8. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма : методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.
9. Aultman L.P., Williams-Johnson M.R. & Schutz P.A. Boundary dilemmas in teacher–student relationships: Struggling with «the line». *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studie*, № 25(5), 636–646. URL: <https://www.learntechlib.org/p/195556/>.
10. McCabe D. L., Trevino L. K. What We Know About Cheating in College: Longitudinal Trends and Recent Developments. *Change*, 1996. Vol. 28, No. 1. p. 28–33.
11. Stanford University. URL: <http://www.stanford.edu>.
12. UC Berkeley. URL: <http://www.berkeley.edu>.
13. University of Cambridge. URL: <http://www.cam.ac.uk>.

References:

1. Finikov, T. V., Artiukhov, A. Ie. (Eds.) (2016). *Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu. [Academic honesty as a basis for sustainable development of the university]*. Kyiv: «Takson» [in Ukrainian].
2. Petunina, O.O. (2011). Chy potriben universytetu kodeks chesti studenta? [Chy potriben universytetu code of six students?]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiyi politekhnichnyi instytut»*. Zbirnyk naukovykh prats. Tematychnyi vypusk: Aktualni problemy rozvytku ukrainskoho suspilstva – Bulletin of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute». Collection of scientific works. Topic Issue: Current Issues of Ukrainian Society Development. 30, 7–13 [in Ukrainian].
3. Homilko, O. (Eds.) (2005). *Poklykannia universytetu: Zb. nauk. pr. [The calling of the university]*. Kyiv: RIA «JaNKO» ; «VESELKA» [in Ukrainian].

4. Kalashnikova, S. (Eds.) (2017). *Rozvytok instytutitsiinoho potentsialu universytetiv u konteksti hlobalnoho liderstva: kolektyvna monografii [Developing the institutional capacity of universities in the context of global leadership]* Kyiv: Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
5. Kremen, V. H. (Eds.) (2017). *Rozvytok suchasnoi osvity: osvitolohichni naholosy. Naukovi pratsi [Development of modern education: educational emphasis]* Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka [in Ukrainian].
6. Rozshyrenyi hlosarii terminiv ta poniat st. 42 «Akademichna dobrochesnist» Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» (vid 5 veresnia 2017 r.) [Extended Glossary of Terms and Concepts Art. 42 «Academic Integrity» of the Law of Ukraine «On Education»] (n.d.) mon.gov.ua. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf> [in Ukrainian].
7. Tsokur, O. S. (2009). «Kodeks chesti» v systemi vyshchoi osvity SSHa [«Honor Code» in the US higher education system]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho – Bulletin of Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky*, 150. 57–62 [in Ukrainian].
8. Shlikhta, N., Shlikhta, I. (2016) *Osnovy akademichnoho pysma : Metodychni rekomendatsii ta prohrama kursu [Basics of Academic Writing: Guidelines and Course Program]*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Aultman, L. P., Williams-Johnson, M. R. & Schutz, P. A. (2009) Boundary dilemmas in teacher–student relationships: Struggling with «the line». *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*. 25(5), p. 636–646. Retrieved from <https://www.learnlib.org/p/195556/>.
10. McCabe, D.L., Trevino, L. K. (1996). «What We Know About Cheating in College: Longitudinal Trends and Recent Developments». *Change*. Vol. 28, No. 1, 28–33.
11. Stanford University. Retrieved from <http://www.stanford.edu>
12. UC Berkeley. Retrieved from <http://www.berkeley.edu>.
13. University of Cambridge. Retrieved from <http://www.cam.ac.uk>.

Slobodianiuk O. M. State of the study of ensuring academic integrity in higher education in Ukraine

The article analyzes the state of research on the problem of ensuring academic integrity in higher education in Ukraine. In developed countries, academic integrity is defined as critically important to ensure credibility for scientific outcomes and to confirm the educational outcomes of higher education graduates. That is why the development of common policies and procedures for ensuring academic integrity at the national and institutional levels is a prerequisite for deepening European integration and for its functional expansion in the field of education. The purpose of the article is to identify positive developments in the way of overcoming academic malpractice. The article substantiates the importance for the formation of academic virtue in the educational environment for the adoption of a number of regulatory documents, namely the Law of Ukraine «On Higher Education» (2014), the Law of Ukraine «On Education» (2017), the Law of Ukraine «On Scientific and scientific and technical activities» (2016) and other documents. The experience of maintaining high educational standards at the institutional level through the development, discussion and implementation of documents in the Universities of Ukraine: «Regulations on Academic Integrity», «Code of Academic Integrity» and «Declarations of research staff and student» are analyzed. It is emphasized that in Ukrainian practice there is a considerable risk of formal imitation «implementation» of the recommendations of international organizations, with simple rewriting of translated procedures and policies, without detailed discussion or even familiarization of all participants of the academic process with these documents. A sign of the systematic evaluation of progress in the process of academic integrity formation is the process of further amendments to the strategic documents and legal acts regulating the observance of the standards of academic integrity and the procedure for their violation.

Key words: higher education of Ukraine, academic integrity, ensuring academic integrity, manifestations of academic integrity, plagiarism.

УДК 378:364-43

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.57>

Снівак Я. О.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗАХИСТУ ПРАВ МОЛОДІ

Статтю присвячено характеристиці основних професійних якостей сучасного фахівця із соціальної роботи захисту прав молоді. Представлено перелік професійних знань, умінь та навичок, якими має володіти сучасний фахівець із соціальної роботи захисту прав молоді. У ході дослідження окреслено специфіку професійної діяльності фахівців із захисту прав молоді. Виділено професійно важливі психологічні (психічні, інтелектуальні, професійна самосвідомість), морально-етичні, вольові та професійно-операційні (професійні знання, організаторсько-комунікативні здібності) якості сучасного фахівця із соціальної роботи. Визначено складові компоненти професіоналізму сучасного фахівця із соціальної роботи, що включає в себе здатність аналізувати ситуацію, правильно її сприймати, брати до уваги всі існуючі альтернативи та робити необхідний вибір; вміння встановлювати контакт із людьми, здійснювати диференційований підхід до клієнтів; здібність управляти діяльністю соціальної служби, використовувати в соціальної роботі технології проектування, моделювання. Наголошено на важливості комунікативної складової частини, в основі якої покладена комунікативна техніка спілкування, володіння якою є важливою ознакою професійної придатності фахівця із соціальної роботи. Охарактеризовано особистість фахівця із соціальної роботи щодо захисту прав